

**Планування освітньої діяльності та досягнення результатів
історичної та громадянської освіти згідно з ДСБО
в курсі «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти»
(за програмою авт. М. Кафтан, О. Козорог, І. Костюк, М. Мудрий, В. Селіваненко)
на I семестр 2023 / 2024 навчальний рік**

Розробляючи навчальну програму, педагоги можуть вносити зміни у запропонований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета чи інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, потреби своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема:

- доповнювати зміст програми з огляду на регіональний компонент;
- корегувати навчальну діяльність відповідно до стилю навчання учнів певного класу й особливостей навчального матеріалу підручника;
- самостійно визначати спосіб оцінювання освітніх результатів та їх фіксацію;
- визначати ті наскрізні вміння, зазначені у ДСБО, які учні опановують від уроку до уроку;
- розширювати й поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо;
- доповнювати тематику практичних і творчих робіт;
- вилучати окремі питання для уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.

Загальний обсяг таких змін може досягати 20 %.

1 семестр

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
ВСТУП. ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО СУСПІЛЬСТВО ТА УКРАЇНУ							
1		Актуалізація набутих знань і вмінь. Що ми знаємо про суспільство та Україну <i>Повторення основних громадянських та історичних понять, сюжетів, дат, імен та ін.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> Формулює питання різного типу до тексту / усної розповіді, медіатексту, візуальних джерел; поводиться з повагою до гідності інших осіб; обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини; адаптує свою поведінку до нових ситуацій, з огляду на набутий досвід; гнучко та конструктивно взаємодіє з іншими людьми 	<ul style="list-style-type: none"> Фронтальне обговорення, групове обговорення питань, поставлених учителем. Створення з допомогою вчителя малюнка-асоціативного куща з поняттями, вивченими в курсі 5 класу 	<ul style="list-style-type: none"> Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; конструктивно керувати емоціями співпрацювати з іншими 	<ul style="list-style-type: none"> Спостереження за активністю та залученістю учнів. Діагностика рівня володіння поняттями, які вивчалися в 5 класі. Рефлексія ключових моментів уроку
2		Актуалізація набутих знань і вмінь. Зв'язок минулого і сучасності. <i>Повторення основних громадянських та історичних понять, сюжетів, дат, імен та ін.</i>		<ul style="list-style-type: none"> Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; використовує в поясненні інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні 	<ul style="list-style-type: none"> Підбір асоціацій або зображень до історичних та громадянських понять, вивчених у 5 класі. Створення колективного колажу із сюжетів, дат, імен, понять, які вивчалися в 5 класі 	<ul style="list-style-type: none"> Діяти творчо; співпрацювати з іншими; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі 	

¹ Оцінювання здійснюється згідно з Методичними рекомендаціями та відповідно до моделі, яка прийнята на рівні шкільної команди ЗЗСО. Обов'язкове використання формульованого оцінювання та його інструментів.

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
				спостереження; • пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю			
II. ЩО ТАКЕ СУЧАСНИЙ СВІТ І ЧИМ ВІН ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД СВІТУ МИНУЛОГО							
3		Головні риси сучасного глобального світу	<ul style="list-style-type: none"> Співвідносить з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін [6 ГЮ 1.3.1]; пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГЮ 1.3.2] 	<ul style="list-style-type: none"> Формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні та в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства; гнучко та конструктивно взаємодіє з іншими людьми 	<ul style="list-style-type: none"> Визначення ознак, за якими сучасний світ відрізняється від минулого; ранжування чинників, які визначали ці зміни. Робота з діаграмами, схемами, таблицями, які розкривають риси сучасного світу: економіка, демографія, екологія / кліматичні зміни та ін. Підбір зображень про вплив діяльності людини на навколишнє середовище в часі та просторі, взаємодію людини та природи. Пошук інформації та виступ із повідомленнями про ставлення людини до довкілля 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити 	
4		Як світ представлений на географічних і політичних картах	<ul style="list-style-type: none"> Використовує карту як джерело інформації [6 ГЮ 2.1.1] 	<ul style="list-style-type: none"> співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в 	<ul style="list-style-type: none"> Робота з різними видами карт, порівняння картографічної інформації в парах / малих групах. Співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповіддю вчителя, текстом книжки 	<ul style="list-style-type: none"> висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; співпрацювати з іншими; 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
				часі та просторі, взаємодії людини та природи	тощо). • Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми	• конструктивно керувати емоціями	
5		Україна в сучасному глобальному світі <i>Україна як частина Європи та всього світу</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, як географічне положення впливає на спосіб життя і світогляд людей [6 ГІО 2.2.1]; • виявляє вплив діяльності людини на навколишнє середовище [6 ГІО 2.2.2]; • використовує карту як джерело інформації [6 ГІО 2.1.1] 	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів); • виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах; • співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Укладання з допомогою вчителя або на основі тексту підручника, інших джерел схеми зв'язків України з іншими країнами світу. • Співвіднесення даних карти з іншими джерелами інформації (розповіддю вчителя, текстом книжки тощо). • Створення колажу про вплив чинників, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • виявляти ініціативність; • висловлювати власну думку в усній і письмовій формі 	
6		Україна та міжнародні організації	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає інформаційні джерела за пропонованою тематикою та походженням [6 ГІО 3.1.2]; • використовує історичну та 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГІО 3.1.2-1]; • використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів, про участь України в міжнародних організаціях 	<ul style="list-style-type: none"> • Добір інформації (із використанням пошукових систем). • Візуалізація інформації щодо напрямків та видів діяльності міжнародних організацій та ролі України у цій діяльності. • Укладання ланцюжка 	<ul style="list-style-type: none"> • співпрацювати з іншими; • висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • діяти творчо 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]		ключових слів / словосполучень, які розкривають місце України в міжнародних організаціях		
III. ЩО ТАКЕ МИНУЛЕ ТА ХТО І ЯК ЙОГО ВИВЧАЄ							
7		Чому вивчення минулого є важливим. Походження поняття «історія». <i>Чому вивчення минулого є важливим</i>	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]; оцінює інформацію щодо її достовірності, надійності та повноти [6 ГІО 3.3.2] 	<ul style="list-style-type: none"> Визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (у межах теми); визначає значущість історичної та сучасної події для людини і суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> Коментоване читання тексту й визначення на його підставі змісту поняття «історія». Підготовлення власного повідомлення про важливість (потрібність) вивчення історії для розуміння сучасного світу. Наведення прикладів, як повсякденні речі стають частиною історії. Обговорення у групі, як минуле стає історичною розповіддю 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; критично і системно мислити; розв'язувати проблеми; співпрацювати з іншими 	
8		Коли і як минуле стає історією	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; пояснює, як життя людини і суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні — топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, 	<ul style="list-style-type: none"> Коментоване читання тексту й визначення на його підставі змісту поняття «історія». Добирання прикладів, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми. Визначення значущості 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; критично і системно мислити; розв'язувати проблеми 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]	окремих груп людей; • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні та в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства	історичної та сучасної події для людини і суспільства. • Підготовлення власного повідомлення про важливість (потрібність) вивчення історії для розуміння сучасного світу. • Наведення прикладів, як повсякденні речі стають частиною історії		
		Хто вивчає минуле	• Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; • розрізняє джерела інформації за видами [6 ГІО 3.1.1]; • використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]	• Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; • добирає інформацію за заданими критеріями; • пояснює способи нагромадження та пошуку інформації; • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми	• Добирання прикладів, які розкривають заняття істориків та архівістів зокрема. • Робота над незакінченими реченнями про роль архівістів у вивченні історії. • Створення графічної візуалізації за алгоритмом (схема, графік, інфографіка) про те, чим займаються історики	• Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • розв'язувати проблеми; • діяти творчо	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
9		Чим займаються археологи та як вони допомагають розуміти минуле	<ul style="list-style-type: none"> • Розрізняє джерела інформації за видами [6 ГІО 3.1.1]; • використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах; • формулює питання різного типу до тексту / медіатексту, візуальних джерел; • пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах; • розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні артефакти і письмові джерела) 	<ul style="list-style-type: none"> • Аналізування текстових та візуальних джерел. • Підготовлення запитань для уявного інтерв'ю з археологом. • Екскурсія (реальна чи віртуальна) на розкопки, до реставраторів, реконструкторів та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • діяти творчо 	
10		Як інші науки допомагають вивчати минуле	<ul style="list-style-type: none"> • Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГІО 4.1.1]; • пояснює присутність минулого в 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням здобутих знань і власного досвіду; • виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирання прикладів, які розкривають заняття істориків. • Укладання переліку спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, дослідження етимології їх назв. • Підготовлення запитань для інтерв'ю та можливої зустрічі з фахівцями з історичних дисциплін. • Екскурсія (реальна чи віртуальна) до реставраторів, реконструкторів та ін. • Створення графічної візуалізації за алгоритмом (схема, графік, інфографіка) 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • логічно обґрунтовувати позицію; • виявляти ініціативність; • розв'язувати проблеми 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]		про те, чим займаються історики		
11		Що вивчають історики <i>Історичні факти в розумінні істориків.</i> <i>Історичні фейки</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; • оцінює значення події, явища, цінність пам'ятки культури для конкретного історичного періоду [6 ГІО 4.3.1] 	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює зв'язок між подіями, виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів; • формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні та в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> • Ознайомлення з електронним бібліотечним каталогом (за пошуковим словом «історія»); розмова про тематику історичних праць. • Визначення поняття «історичний факт». • Укладання порівняльної таблиці про різницю між історичними подіями, явищами і процесами на вибраних прикладах. • Визначення причин і приводів, результатів і наслідків вибраних історичних подій, укладання графічної схеми. • Симуляція роботи історика (укладення історичної / історико-біографічної довідки на основі кількох запропонованих джерел) 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • розв'язувати проблеми; • логічно обґрунтовувати позицію 	
12		Про кого і чому пишуть історики. <i>Людина і групи людей як об'єкти інтересу істориків</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • формулює судження про 	<ul style="list-style-type: none"> • Укладання порівняльної таблиці про різницю між історичними подіями, явищами і процесами на вибраних прикладах. • Визначення причин і 	<ul style="list-style-type: none"> • Критично і системно мислити; • логічно обґрунтовувати позицію; • самостійно 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			[6 ГІО 1.2.2]; • використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГІО 4.1.1]	вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням здобутих знань і власного досвіду; • формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні та в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства; • виявляє розбіжності у тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах	приводів, результатів і наслідків вибраних історичних подій, укладання графічної схеми. • Симуляція роботи історика (укладення історичної / історико-біографічної довідки на основі кількох запропонованих джерел)	ухвалювати рішення	
Узагальнювальний урок по розділу III							
13		Що таке минуле та хто і як його вивчає (уроки 7–12)	• Співвідносить з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін [6 ГІО 1.3.1]; • використовує історичну та суспільно важливу інформацію із	• Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні — топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; • пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах; • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах	• Моделювання ситуацій, в яких можуть бути корисні знання та вміння, набуті під час вивчення тем 1–12; • Оцінювання ступеня оволодіння КОРами, зазначеними до кожного уроку. • Побудова усних і письмових повідомлень з використанням понять теми	• Співпрацювати з іншими; • висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • конструктивно керувати емоціями; діяти творчо	• Діагностика рівня володіння поняттями, які вивчалися в темі II та III. • Відповідь на питання (усно і письмово). • Рівень співпраці та позитивної взаємодії

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]; • аргументовано пояснює перебіг і сутність історичних і сучасних подій, явищ, процесів, діяльності людей [6 ГІО 4.2.2]	теми [6 ГІО 4.1.1-1]; • послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури [6 ГІО 4.2.2-2]			
IV. ІСТОРИЧНИЙ ЧАС ЯК ОСНОВА РОЗУМІННЯ МИНУЛОГО							
14		Вивчення минулого як занурення в час	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, як відбувається відлік часу в історії [6 ГІО 1.1.1]; • пояснює походження історичного, медійного джерела за зовнішніми ознаками [6 ГІО 3.2.2]; • встановлює віддаленість і тривалість подій [6 ГІО 1.1.3] 	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік — століття — тисячоліття); • розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах; • установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу; • встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя); • визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення одиниць вимірювання історичного часу (рік, століття, тисячоліття). • Порівняння систем літочислення в різних народів і в історичній ретроспективі, пояснення їх на прикладах. • Створення лінії часу; встановлення тривалості історичних подій та їх віддаленості одних від одних (на вже відомих прикладах) 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • проявляти ініціативність; • здатність логічно обґрунтовувати позицію; • діяти творчо; • співпрацювати з іншими; • висловлювати власну думку в усній і письмовій формі 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
				інформації			
15		Що таке історичний час. <i>Лінійний і циклічний час</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, як відбувається відлік часу в історії [6 ГЮ 1.1.1]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГЮ 4.1.1]; • встановлює віддаленість і тривалість подій [6 ГЮ 1.1.3] 	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх; встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя); • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми 	<ul style="list-style-type: none"> • Створення лінії часу. • Встановлення тривалості історичних подій та їх віддаленості одних від одних (на вже відомих прикладах). • Робота з поняттями «синхронність» та «віддаленість». • Робота з лінією часу, порівняння ліній часу з огляду на історичну розповідь 	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляти ініціативність; • читати з розумінням; • розв'язувати проблеми; • вміти логічно обґрунтовувати позицію; • діяти творчо; • співпрацювати з іншими 	
16		Лінія часу для людини, родини, народу, людства	<ul style="list-style-type: none"> • Демонструє знання перебігу подій у часі в межах теми, локалізує події в часі [6 ГЮ 1.1.2]; • пояснює зв'язок між подіями, розрізняє причини, приводи, результати і наслідки подій [6 ГЮ 1.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> • Розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю; • установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу; • встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) 	<ul style="list-style-type: none"> • Робота з лінією часу та подіями, пошук інформації з допомогою вчителя про певні події. • Групова / парна робота з хронологією 	<ul style="list-style-type: none"> • співпрацювати з іншими; • висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • самостійно ухвалювати рішення 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
17		Україна на шкалі історичного часу	<ul style="list-style-type: none"> Демонструє знання перебігу подій у часі в межах теми, локалізує події в часі [6 ГІО 1.1.2]; встановлює віддаленість і тривалість подій [6 ГІО 1.1.3]; пояснює зв'язок між подіями, розрізняє причини, приводи, результати і наслідки подій [6 ГІО 1.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> Розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю; установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу; встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя); описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі 	<ul style="list-style-type: none"> Робота з лінією часу та подіями, пошук інформації з допомогою вчителя про певні події. Групова / парна робота з хронологією 	<ul style="list-style-type: none"> Вміти самостійно ухвалювати рішення; конструктивно керувати емоціями; розв'язувати проблеми; вміти логічно обґрунтовувати позицію 	
V. РОЛЬ ПРОСТОРУ В РОЗУМІННІ МИНУЛОГО І СУЧАСНОГО СВІТУ							
18		Що таке історико-географічний простір. <i>Як змінювалися уявлення про простір упродовж історії</i>	<ul style="list-style-type: none"> Використовує карту як джерело інформації [6 ГІО 2.1.1]; пояснює, як географічне положення впливає на спосіб життя і світогляд людей [6 ГІО 2.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> Зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів; співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані; виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення 	<ul style="list-style-type: none"> Ознайомлення з історією картографії. Порівняння уявлень про простір на основі картографічної інформації різних історичних періодів. Співвіднесення даних карти з іншими джерелами інформації (розповіддю вчителя, текстом книжки тощо). Пояснення умовних позначень на картах, укладання розповіді про зображене на карті за 	<ul style="list-style-type: none"> Критично і системно мислити; співпрацювати з іншими; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; вміти самостійно ухвалювати рішення 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
				господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів)	допомогою елементів карти та її легенди		
19		Освоєння людиною простору	<ul style="list-style-type: none"> Використовує карту як джерело інформації [6 ГЮ 2.1.1]; пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГЮ 1.3.2]; виявляє вплив діяльності людини на навколишнє середовище [6 ГЮ 2.2.2] 	<ul style="list-style-type: none"> Розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни і наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому; визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій; позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані; наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі та просторі, взаємодії людини та природи 	<ul style="list-style-type: none"> Читання тексту / перегляд зображень і встановлення етапів появи людини, первісних форм співжиття і господарювання. Визначення за картою основних стоянок та пам'яток первісних людей (зокрема на території України). Укладання розповіді про освоєння людиною простору за допомогою зображень / моделей артефактів, археологічних знахідок. Моделювання ситуацій щодо взаємодії первісних людей у спільнотах і з навколишнім природним середовищем 	<ul style="list-style-type: none"> Вміти самостійно ухвалювати рішення; конструктивно керувати емоціями; розв'язувати проблеми; вміти логічно обґрунтовувати позицію; діяти творчо; співпрацювати з іншими; оцінювати ризики 	
VI. ВПЛИВ ПРОСТОРУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА							
20		Як ландшафт впливав і впливає на різні суспільства. <i>Ландшафт України та його вплив на</i>	<ul style="list-style-type: none"> Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> Розрізняє тексти соціального та історичного змісту; виокремлює основне і другорядне в тексті; пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, 	<ul style="list-style-type: none"> Робота з текстом, читання з позначками, формулювання питань до тексту 	<ul style="list-style-type: none"> Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; проявляти 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
		<i>заняття українців</i>	[6 ГІО 3.2.1]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГІО 4.1.1]	які вжито в запропонованих джерелах; • формулює питання різного типу до тексту / медіатексту, візуальних джерел; • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • використовує в поясненні інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження		ініціативність	
21		Осілі, кочові, гірські та рівнинні культури		• Пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах;	• Робота з текстом, читання з позначками, формулювання питань до тексту. • Порівняння інформації з тексту, візуальних джерел. • Пошук інформації в різних джерелах (розповідь, таблиця, текст, зображення) про маршрути, причини й напрямки міграції людей у різні часи. • Використання карти світу для відтворення маршрутів міграцій	• Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • проявляти ініціативність	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
22		Що таке міграції: як і чому вони відбуваються	<ul style="list-style-type: none"> Встановлює віддаленість і тривалість подій [6 ГЮ 1.1.3]; пояснює походження історичного, медійного джерела за зовнішніми ознаками [6 ГЮ 3.2.2]; використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГЮ 3.2.1] 	<ul style="list-style-type: none"> Визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації; пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах; встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) 	<ul style="list-style-type: none"> Робота з текстом, читання з позначками, формулювання питань до тексту. Пошук етимології та значення понять, укладання короткого тексту з використанням понять. Пошук інформації в різних джерелах (розповідь, таблиця, текст, зображення) про маршрути, причини й напрямки міграції людей у різні часи. Використання карти світу для відтворення маршрутів міграцій 	<ul style="list-style-type: none"> Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; проявляти ініціативність 	
23		Примусові переселення	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГЮ 1.3.2]; пояснює походження історичного, 	<ul style="list-style-type: none"> Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації; 	<ul style="list-style-type: none"> Пошук етимології та значення понять «міграція», «депортація», укладання короткого тексту з використанням понять. Пошук інформації в різних джерелах (розповідь, таблиця, текст, зображення) про маршрути, причини й напрямки міграції людей у різні часи; використання карти світу для 	<ul style="list-style-type: none"> Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; оцінювати ризики; конструктивно керувати емоціями 	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			медійного джерела за зовнішніми ознаками [6 ГІО 3.2.2]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГІО 4.1.1] • встановлює віддаленість та тривалість подій [6 ГІО 1.1.3]	• використовує в поясненні інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження	відтворення маршрутів міграцій. • Розмова про примусові переселення людей і народів (на прикладі депортації кримських татар, депортаційних акцій щодо українців)		
24		Зростання значення міст і міського способу життя в розвитку суспільства.	• Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]; • пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних	• Формулює питання різного типу до тексту / медіатексту, візуальних джерел; • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах; • формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; • використовує в поясненні	• Робота з етимологією понять, використання інформації з інфографіки, тексту та лінії часу. • Укладання кластера понять / асоціативного куща. • Укладання розповіді на основі візуальних джерел та лінії часу	• Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • проявляти інноваційність	

№	Дата	Тема відповідно до програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб і предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			обставин [6 ГІО 1.3.2]	інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження			
25		Виникнення і розвиток промисловості та її вплив на суспільне життя	<ul style="list-style-type: none"> • Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]; • пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]; • виявляє вплив діяльності людини на навколишнє середовище [6 ГІО 2.2.2] 	<ul style="list-style-type: none"> • Формулює питання різного типу до тексту / медіатексту, візуальних джерел; • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • формулює запитання щодо можливого впливу певних подій на життя суспільства, окремих груп людей; • використовує в поясненні інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження; • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі та просторі, взаємодії людини та природи 	<ul style="list-style-type: none"> • Робота з візуальними джерелами, визначення понять. • Коментоване читання тексту та пошук ключових слів. • Укладання кластера понять / асоціативного куща • Дискусія про дитячу працю 	<ul style="list-style-type: none"> • Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • оцінювати ризики; • конструктивно керувати емоціями 	
Урок-узагальнення. Підсумкове оцінювання							